

آیین نامه رعایت و حمایت از حقوق مالکیت معنوی بین‌المللی منابع دیجیتالی

مقدمه

حقوق مالکیت معنوی، زمینه قانونی و اخلاقی برای ارائه دسترسی مدیریت شده به منابع تحت حمایت قانون حق مولف را فراهم می‌کند، به‌شيوه‌ای که بهره‌برداری از اثر پدیدآورنده و حریم خصوصی کاربر منابع حمایت شود. حق مولف یا حقوق مالکیت معنوی حقی است مادی و معنوی که از جانب قانونگذار به پدیدآورنده ی آثار داده میشود و حقوق انحصاری را به نویسنده یا پدید آورنده اثر در ارتباط با استفاده از اثر اعطا می‌کند. (۱) ظهور فناوری‌های نوین ارتباطی اگرچه بر میزان و سرعت دسترسی عموم به منابع اطلاعاتی افزوده است اما به موازاتش در نقض گسترده حق مولف هم تاثیر داشته است. (۲) کتابخانه دیجیتالی به عنوان یکی از مظاهر این فناوری‌های نوین، که دسترسی پژوهشگران را به منابع علمی دیجیتالی برقرار می‌سازد، زمینه را برای امکان نقض قوانین حق مولف به طور زیادی گسترش داده است.

از این رو تدوین آیین نامه ای در جهت حمایت از حقوق مالکیت معنوی آثار دیجیتالی لازم و ضروری به نظر می‌رسد.

اهداف

ایجاد یک چارچوب شفاف برای تبیین قانونمند حقوق و تعهدات پدیدآورنده اثر، ناشر، دانشگاه و کاربران برای صیانت از حقوق مالکیت معنوی اثر و کاهش بروز اختلافات و تخلفات در این زمینه

تعاریف

- ۱- **کاربر**: کلیه اعضا هیات علمی، کارمندان و دانشجویان و به طور کلی هر فردی که از تسهیلات، اعتبارات و امکانات دانشگاه (در راستای انجام فعالیت تحقیقاتی در طی زمان معینی که با دانشگاه همکاری دارد) استفاده نمایند، حاکم میباشد.
- ۲- **کتابخانه دیجیتالی**: کتابخانه‌های دیجیتالی مجموعه‌هایی هستند که امکانات لازم را برای انتخاب، سازماندهی، دسترسی، تفسیر، انتقال، نگهداری، انسجام و تضمین دوام مجموعه آثار دیجیتالی فراهم می‌آورند. به نحوی که این منابع از نظر اقتصادی نیز برای استفاده به وسیله ی یک گروه مشخص و یا از گروه‌ها قابل دسترسی باشد.

۳- **دانشگاه** : منظور از دانشگاه در این آیین نامه دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شیراز می باشد.

۴- **صاحب اثر**: ناشر یا نویسندگان مقالات، کتب، و سایر منابع اطلاعاتی است که از طریق پایگاه های اطلاعاتی کتابخانه دیجیتال دانشگاه قابل دسترس می باشد.

۵- **VPN (Virtual Private Network)**: شبکه خصوصی مجازی، شبکه ای است که اطلاعات در آن از طریق اینترنت جابه جا می شود اما در عین حال با استفاده از الگوریتم های رمزنگاری و با احراز هویت، این ارتباط همچنان اختصاصی باقی می ماند. شبکه ی خصوصی مجازی به طور عمده برای ایجاد ارتباط بین شعبه های مختلف شرکت ها یا فعالیت از راه دور مورد استفاده قرار می گیرد. (۳)

مراد از VPN در این آیین نامه، شبکه خصوصی مجازی دانشگاه است که کاربر می تواند برای اتصال از راه دور به منابع کتابخانه دیجیتال، از آن استفاده نماید.

۶- **Remote Access**: امکان دسترسی به منابع دیجیتال خارج از پردیس دانشگاه و از طریق نام کاربری و رمز عبوری که کاربر قبلا در منبع یاد شده در پردیس دانشگاه برای خود مشخص نموده است. بدیهی است این سرویس در زمان انعقاد این آیین نامه، برای کلیه منابع دیجیتالی فراهم نمی باشد.

۷- **دانلود سیستماتیک (Systematic Download)** : دانلود تمامی مقالات یک نسخه از یک عنوان مجله الکترونیک و یا تمامی فصول یک عنوان کتاب الکترونیک به صورت همزمان و در یک نوبت.

ماده ۱- شرایط استفاده

استفاده از منابع و پایگاه های اطلاعاتی موجود در کتابخانه دیجیتال به یکی از روشهای زیر امکان پذیر می باشد :

الف- دسترسی مستقیم به منابع در پردیس دانشگاه و از طریق اتصال به اینترنت

ب- دسترسی از راه دور خارج از پردیس دانشگاه به صورت استفاده از VPN یا Remote Access

ماده ۲- حقوق کاربر

- ۱- کاربر مجاز دانشگاه بایستی بتواند بر اساس هریک از روشهای ذکر شده در ماده (۱) به کلیه منابع دیجیتالی که از طریق وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه تهیه شده است، دسترسی داشته باشد.
- ۲- با توجه به اصول اخلاق حرفه ای علم اطلاعات، به منظور رعایت حقوق اطلاعات شخصی کاربران، لازم است شرایط لازم برای حفظ محرمانگی اطلاعات کاربران فراهم گردد.
- ۳- لازم است دسترسی به منابع اطلاعاتی مورد اشتراک دانشگاه، در تمام طول مدت قرارداد به طور کامل برای کاربر تامین باشد و مواردی نظیر قطع دسترسی و امثالهم مانع دستیابی کاربر به منابع نباشد.

ماده ۳- حقوق صاحب اثر

- ۱- استفاده از منابع الکترونیک خریداری شده محدود به کاربران دانشگاه و برای تامین نیازهای پژوهشی، آموزشی و مطالعات شخصی ایشان است. استفاده تجاری از این منابع (فروش و دانلود منابع به صورت آنلاین و یا توزیع مجدد و بارگذاری آنها در سایر سایتهای علمی یا غیر علمی) ممنوع است.
- ۲- منابع اطلاعاتی صرفاً برای استفاده کاربر مجاز دانشگاه می باشد و کاربران مجاز نیستند که این منابع را به هر شکلی (ارسال به شبکه های اجتماعی، ارائه اطلاعات حساب کاربری خود به سایرین) در اختیار کاربران غیرمجاز قرار دهند.
- ۳- دانلود سیستماتیک از کتاب و مجلات الکترونیک ممنوع می باشد.
- ۴- کاربران جهت استفاده از منابع کتابخانه دیجیتال در متون تالیفی خود، ملزم به ذکر دقیق منبع مورد استناد می باشند.

ماده ۴- محدودیت های قانونی

- ۱- در صورت نقض حقوق صاحب اثر و یا کاربر، دانشگاه و یا وزارت بهداشت می تواند بر اساس قراردادهای منعقد شده بین ناشر و وزارت متبوع اقدام و با قطع دسترسی کاربر متخلف و یا هر اقدام دیگر با فرد ناقض حقوق برخورد نماید.

۲- در صورت اعلام گزارش داندود سیستماتیک از سوی ناشر و محرز شدن این امر، طبق قرارداد منعقدہ با ناشر، دسترسی کلیه دانشگاه های علوم پزشکی کشور به منبع موردنظر قطع شده و با کاربر خاصی طبق مقررات برخورد خواهد شد.

در صورت وجود هرگونه تضاد یا تناقض با صاحبان اثر، شرایط و ضوابط قراردادهای امضا شده وزارت متبوع با ناشرین مختلف ملاک عمل خواهد بود.

منابع

۱- صفایی، حسین، و افشار قوچانی، زهره. (۱۳۹۵). حق مولف در کتابخانه دیجیتال. *مطالعات حقوق تطبیقی*. ۷(۱)، ۲۵۱-۲۲۵

۲- صمیعی. میترا. (۱۳۹۵، ۱۳ بهمن). کتابخانه های دیجیتال و مالکیت فکری. بازیابی شده در ۹ آبان ۱۳۹۷. کتابخانه های-دیجیتالی-و-مالکیت-فکری <http://www.lisna.ir/Away/27180>

3- Wikipedia contributors. (2018, December 21). Virtual private network. In *Wikipedia, The Free Encyclopedia*. Retrieved 06:29, December 30, 2018, from https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Virtual_private_network&oldid=87471033
0